

Załącznik do Uchwały
Rady Gminy Hażlach
Nr XVIII/171/04
z dnia 28 lipca 2004r.

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Hażlach na lata 2004-2006

SPIS TREŚCI

I	Obszar oraz okres realizacji planu	4
II	Aktualna sytuacja społeczno – gospodarcza na obszarze objętym wdrażaniem planu	5
	1. Położenie Gminy w układzie geograficznym i administracyjnym	5
	2. Początki Gminy Hażlach	7
	3. Zasoby dóbr kultury	9
	4. Gospodarka	10
	4.1 Gospodarka rolnicza	10
	4.2 Gospodarka leśna	13
	4.3 Działalność gospodarcza	14
	5. Demografia i sfera społeczna	15
	6. Finanse Gminy	21
	7. Planowanie przestrzenne w Gminie	24
	8. Infrastruktura społeczno – kulturalna	24
	8.1 Oświata i wychowanie	24
	8.2 Służba zdrowia	26
	8.3 Bezpieczeństwo publiczne	26
	8.4 Sport i rekreacja	27
	8.5 Turystyka	27
	8.6 Powiązania wewnętrzne i zewnętrzne Gminy	28
	8.7 Układ kolejowy	30
	8.8 Transport pasażerski	30
	9. Mieszkalnictwo	30
	10. Infrastruktura techniczna	32
	10.1 Zaopatrzenie w wodę	32
	10.2 Kanalizacja i oczyszczalnia ścieków	33
	10.3 Gospodarka cieplna	34
	10.4 Gazownictwo	34
	10.5 Telekomunikacja	34
	10.6 Elektroenergetyka	34
	10.7 Odpady komunalne	35

10.8	Komunikacja	36
11.	Środowisko przyrodnicze i ekologia	36
11.1	Główne zagrożenia ekologiczne	38
11.2	Polityka proekologiczna	38
11.3	Bezpieczeństwo przeciwpowodziowe	39
III	Pozycja strategiczna	39
1.	Analiza SWOT	39
2.	Cele rozwoju Gminy Hażlach	45
2.1	Identyfikacja głównych problemów rozwojowych Gminy Hażlach	46
2.2	Cel strategiczny	49
2.3	Priorytety działania, zadania	51
IV	Zadania polegające na poprawie sytuacji na danym obszarze	56
1.	Lista zadań objętych interwencją planu, projekty komplementarne	57
V	Realizacja zadań i projektów objętych Planem Rozwoju Lokalnego	61
1.	Szczegółowa charakterystyka zadań realizowanych w ramach Planu Rozwoju Lokalnego	62
VI	Powiązania projektów z innymi zadaniami realizowanymi na terenie Gminy	85
VII	Oczekiwane wskaźniki osiągnięć Planu Rozwoju Lokalnego	85
VIII	Plan finansowy na lata 2004 – 2006	88
IX	System wdrażania	90
X	Sposoby monitorowania oraz oceny planu	91
XI	Opis metody opracowania dokumentu	91
	Literatura	93

I OBSZAR ORAZ OKRES REALIZACJI PLANU

Obszar realizacji planu

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Hażlach wdrażany będzie w ramach czterech priorytetów:

- **aktywna ochrona środowiska**
- **rozwój infrastruktury komunikacyjnej**
- **rozwój oświaty, edukacji i kultury**
- **rozwój turystyki, sportu i rekreacji**

Wyznaczony obszar jest zgodny z zapisami działania 3.1 „Obszary wiejskie” oraz działania 3.2 „Obszary podlegające restrukturyzacji” Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (Uzupełnienie Programu).

Obok projektów objętych Planem Rozwoju Lokalnego na terenie Gminy w latach 2004-2006 realizowane będą zadania komplementarne wobec zadań planu, głównie w obrębie następujących obszarów:

- oświaty i edukacji
- gospodarki i rynku pracy,
- ochrony zdrowia,
- sfery społecznej i bezpieczeństwa.

Okres realizacji planu

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Hażlach obejmuje lata 2004-2006. Program ma charakter otwarty, podlegać będzie aktualizacji i weryfikacji. Jednocześnie zakłada się, że po zakończeniu realizacji planu przygotowana zostanie jego druga edycja obejmująca lata 2007-2013r.

II. AKTUALNA SYTUACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA NA OBSZARZE OBJĘTYM WDRAŻANIEM PLANU

1. Położenie Gminy w układzie geograficznym i administracyjnym

Gmina Hażlach leży w zachodniej części Pogórza Cieszyńskiego, w pagórkowatym terenie, wśród malowniczych pól, lasów i stawów doliny rzeki Olzy oraz jej licznych dopływów, które dodatkowo urozmaicają krajobraz. Z większości pagórków roztacza się widok na dużą część Beskidu Śląskiego.

Pod względem administracyjnym Gmina Hażlach usytuowana jest w zachodniej części województwa śląskiego w powiecie cieszyńskim. Na odcinku 3,5 km od zachodu Gmina Hażlach graniczy z Republiką Czeską od południa z Gminą Cieszyn, od północy z Gminą Zebrzydowice od wschodu z Gminą Dębowiec od południowego-wschodu z Gminą Strumień.

Obszar Gminy Hażlach wynosi 4 902 ha. W skład Gminy wchodzi sześć sołectw: Brzezówka, Hażlach, Kończyce Wielkie, Pogwizdów, Rudnik, Zamarski.

Podział terytorialny według Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS) przedstawia się następująco:

Poziom 2

NTS 2 – województwa:

- Województwo Śląskie,

Poziom 3

NTS 3 – podregiony:

- Podregion - bielsko-bialski (dawniej południowośląski)

Poziom 4

NTS 4 – powiaty:

- Powiat cieszyński

Poziom 5

NTS 5 – gminy:

- Gmina Hażlach

Zgodnie z podziałem geofizycznym północna część Gminy leży w obrębie Kotliny Ostrawskiej zaś część południowa - Pogórza Śląskiego (Zamarski, część Hażłacha). Gminę przecina dział wodny I rzędu oddzielający dorzecza rzeki Olzy i Wisły.

Pod względem rzeźby obszar jest mocno zróżnicowany. Tektoniczne obniżenie Kotliny Ostrawskiej charakteryzuje rzeźba równinno - pagórkowata z licznymi rozcięciami przez rzeki. Na obszarze Pogórza Śląskiego rzeźba przechodzi w wyżynno - pagórkowatą. Cechą charakterystyczną są szerokie i płaskie garby porozcinane gęstą siecią dolin o dużych wysokościach względnych. Zachodnią część Gminy stanowi równina dawnej doliny Olzy z wykształconym systemem taras. W dolinie Piotrówki i jej większych dopływów ciągną się łańcuchy sztucznie obwałowanych stawów rybnych. Jedynie na obszarze Brzezówki rzeźba jest mało zróżnicowana - dominuje równina niskofalista z płytkimi, nieckowatymi dolinami. Najniżej położone miejsce znajduje się w Pogwizdowie przy Olzie - 243m. npm, a najwyżej w Zamarskach 393m. npm.

W podłożu dominują utwory kredowe w postaci łupków cieszyńskich dolnych z wkładkami cieszynitów, łupków i piaskowców oraz wapieni cieszyńskich. Występują także utwory czwartorzędowe w postaci lessów, glin oraz piasków i żwirów akumulacji rzeczno - lodowcowej. Doliny rzeczne wypełniają mady, piaski i żwiry rzeczne. Pokrywą glebową Kotliny Ostrawskiej stanowią przeważnie gleby pseudobielicowe, wytworzone z pyłów ilastych. Miejscami spotykane są również gleby pseudoglejowe wykształcone z utworów gliniastych. W obrębie Pogórza Śląskiego poza glebami pseudobielicowymi występują gleby brunatne kwaśne, wytworzone z glin i ilów wietrzeniowych oraz utworów lessowatych. W dolinach rzecznych zalegają brunatne mady pyłowe i gliniaste. Obszar Gminy według podziału na dzielnice rolniczo - klimatyczne Polski zaliczyć można do dzielnicy podkarpackiej.

Średnia temperatura roczna wynosi 8°C, liczba dni z przymrozkami - od 100 do 120 dni, liczba dni mroźnych - od 30 do 35 dni, liczba dni z pokrywą śnieżną - od 40 do 45 dni. Długość okresu wegetacyjnego waha się od 210 do 220 dni. Średnie roczne sumy opadów w wieloleciu 1969 – 1990 wynoszą dla Cieszyna 932 mm i 809 mm dla Kaczyc. Na terenie Gminy dominują wiatry zachodnie.

2. Początki Gminy Hażlach

Co do nazwy Gminy Hażlach krążyły różne domniemane wersje jej pochodzenia. Jedną z nich tłumaczona była następująco: Hażlach z niemieckiego "Hansenloch" co znaczy: zajęcza jama (dziura), tłumaczenie takie wzięło się najprawdopodobniej z często urządzanych polowań na zające, w których uczestniczyli hrabiowie, książęta jak również Prezydent Ignacy Mościcki. Prawdopodobne nazwa jest pochodzenia niemieckiego, ponieważ na mapie Niemiec znaleźć można kilka nazw Haslach. W poprzednich wiekach prosty lud był niepiśmienny stosunkowo długo, a szlachta, duchowieństwo i urzędy książąt używały języka łacińskiego, niemieckiego (zaborcy) i na pograniczu czesko-morawskiego. Dopiero niedługo przed Wiosną Ludów mieszkańcy Śląska Cieszyńskiego zdobyli prawo posługiwania się w urzędach własnym językiem, więc i w Hażlachu posługiwano się pieczęcią dwujęzyczną: "Gmina Haslach" jeszcze na początku bieżącego stulecia (1904 r.). W mowie potocznej do tej pory lud posługuje się prawie wyłącznie gwara języka polskiego na całym obszarze Śląska Cieszyńskiego a więc i Hażlacha. Teren Gminy Hażlach długo zachowywał charakter osady puszczańskiej. Do chwili obecnej Gmina posiada bogate zalesienia w kilku zwartych kompleksach o swoistych nazwach jak: Parchowiec, Czarne Doły. Zajmują one przeważnie tereny trudne do zamiany na pola uprawne.

Najwcześniej dokumenty, bo z 1223 roku wymieniają nazwę miejscowości Zamarski i uważa się, że należy ona do najstarszych

miejsowości dawnego Księstwa Cieszyńskiego. We wsi istniał folwark a miejscowość często zmieniała właściciela. Była w rękach szlacheckich i magnackich. W 1625 roku w czasie wojen religijnych miała tutaj miejsce bitwa wojsk cesarskich ze Szwedami. Mieszkańców wsi nieraz nękał głód i zarazy. Lata 1847, 1848 były nawet nazwane "głodnymi rokami". W 1305 roku odnotowano istnienie Hażłacha i Kończyc Wielkich, w 1447 roku Pogwizdowa, w 1523 roku Brzezówki i w 1566 roku Rudnika. Z 1305 roku pochodzi pierwsza wzmianka o wsi KUNCHINDORF w wykazie wsi płacących dziesięcinę biskupowi wrocławskiemu. W 1335 roku wieś Kończyce Wielkie wymieniono w spisie nuncjusza papieskiego Gelharda, w tym okresie stanowiła własność książąt cieszyńskich a w 1422 r. właścicielami byli członkowie śląskiego rodu Korniców, potem m.in. ród Karwińskich, Bludowskich, Wilczków. W 1796 r. wieś odziedziczyli Harasowscy, a w 1825 r. właścicielką została Henrietta hr. Larisch von Monnich. Początki miejscowości Hażlach podobne są do początku sąsiednich Kończyc Wielkich. Hażlach to kolonia założona z Kończycami Wielkimi i Małymi, a także innymi wioskami położonymi wzdłuż rzeki Piotrówki. Pierwsza wzmianka o parafii pochodzi z 1447 r., ale prawdopodobnie parafia istniała już w końcu XIII w. Miejscowość do końca XVIII w. była w posiadaniu prywatnym. Najstarsza wzmianka o Hażlachu jako o wsi pochodzi z czasów księcia Przemysława I. W 1447 r. w dokumentach wymienionych został Pogwizdów. Nie wiadomo, kto był założycielem Pogwizdowa, wiadomo zaś, że w 1526 r. razem z innymi ziemiami przechodzi pod panowanie Habsburgów, potem dobra zostają wcielone do Komory we Wrocławiu, wreszcie w 1882 r. z powrotem przechodzą w ręce Habsburgów. W XIX w. mieszkańcy Pogwizdowa dotknięci zostali klęską głodu i zarazy. Legenda mówi, że "głodne roki" w Pogwizdowie przeżyły tylko 2 rodziny.

W roku 1710 zanotowano także, iż w czasie wielkiej powodzi Olza zmieniła bieg i z Podobory przesunęła się do Pogwizdowa. Dwa wieki później

miało to duże znaczenie, gdyż w tym miejscu właśnie, wzdłuż Olzy wytyczono granice między Polską a Czechosłowacją. W ciągu wieków mieszkańcy Gminy Hażlach uczestniczyli w ważnych wydarzeniach historycznych a ciekawe zabytkowe miejsca i budowle pochodzą z nieraz bardzo odległych czasów.

3. Zasoby dóbr kultury

Na terenie Gminy zachowały się dwa, bardzo interesujące zabytkowe kościoły:

- najstarszy na Ziemi Cieszyńskiej drewniany kościół św. Rocha w Zamarskach z 1731 roku w stylu barokowym,
- kościół św. Michała w Kończycach Wielkich wybudowany w 1777 roku w stylu barokowym ze średniowiecznymi dzwonami,

Bardzo interesujący jest też pałac w Kończycach Wielkich wzniesiony przez marszałka krajowego Jerzego Fryderyka Wilczka na przełomie XVII/XVIII wieku. Właścicielką była wywodząca się z zamożnej rodziny Laryszów, hrabina Gabriela Thun Hohenstein, fundatorka III pawilonu Szpitala Śląskiego w Cieszynie. Obecnie w Kończycach Wielkich znajduje się grób rodziny Larisch wraz z płytą poświęconą śp. Gabrieli Thun Hohenstein z Larisch Moennich. Przez Jerzego Fryderyka Wilczka została również ufundowana drewniana kaplica koło pałacu w Kończycach Wielkich.

Według wykazów Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na terenie Gminy Hażlach znajduje się: 8 zabytków wpisanych do rejestru zabytków oraz 75 obiektów figurujących w ewidencji.

Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków:

1. Dawne piwnice dworskie murowane z początku XIX w. w Hażlachu
2. Kościół parafialny p.w. św. Michała Archanioła drewniany, konstrukcji zrębowej z II połowy XVIII w. w Kończycach Wielkich
3. Pałac barokowy murowany z XVIII w. w Kończycach Wielkich
4. Barokowa kaplica koło pałacu p.w. Opatrzności Bożej murowana z 1776 r. w Kończycach Wielkich

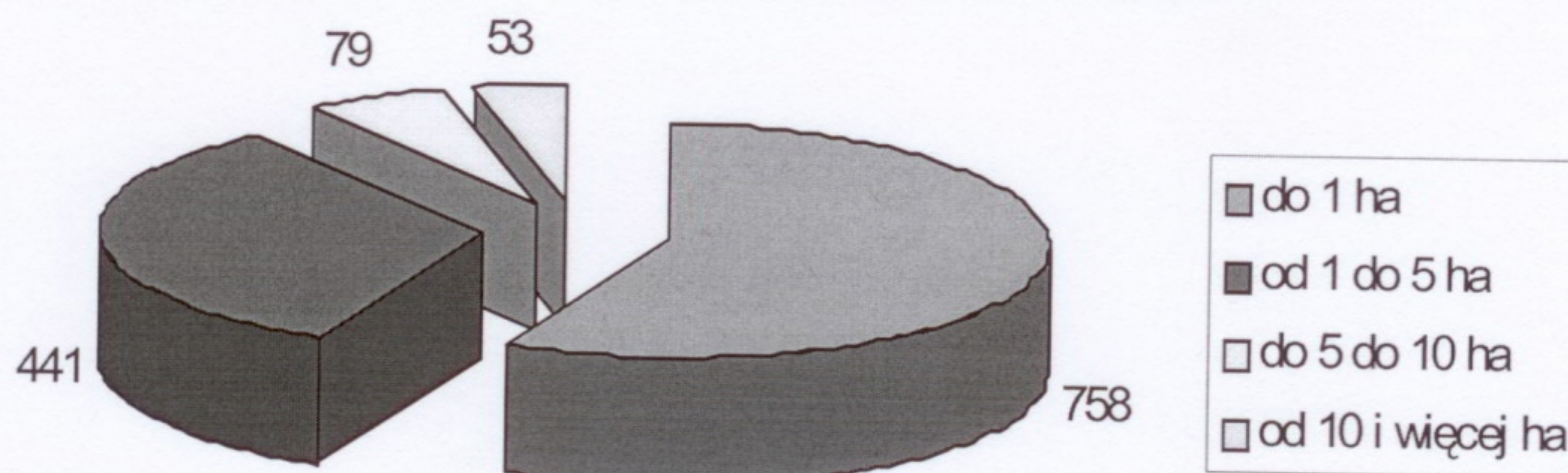
5. Kościół parafialny p.w. św. Jana Nepomucena murowany z 1817 r. w Pogwizdowie
6. Kościół parafialny p.w. św. Rocha – drewniany z przełomu XVII/XVIII w. w Zamarskach
7. Stodoła z dawnego zespołu folwarcznego – murowana z XIX w. w Zamarskach
8. Budynek obory (stajni) na terenie dawnego folwarku dworskiego „Karłowiec” murowany , z przełomu XVIII/XIX w. w Kończycach Wielkich

4. Gospodarka

4.1 Gospodarka rolnicza

Gmina Hażlach zaliczana jest do gmin rolniczych o dużym rozdrobieniu gospodarstw oraz wielokierunkowej produkcji rolnej. Połowę powierzchni Gminy zajmują użytki rolne, przy czym najczęściej gospodarstw to gospodarstwa małe nie przekraczające 2 ha. Ze względu na duże rozdrobienie gospodarstw rolnych nieliczna grupa osób utrzymuje się z pracy w rolnictwie.

Rys. 1 Charakterystyka gospodarstw rolnych

Podstawą gospodarki rolnej Gminy jest rolnictwo indywidualne. Gospodarstwa rolne użytkują grunty o ogólnej powierzchni 3361,83